+УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Београд, 25. април 2017. год.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Одлуком Наставно-научног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду од 24. априла 2017. године (деловодни број 728/1) образована је комисија за оцену подобности докторанда, мастера Бојане Савовић за израду докторске дисертације „Метафора болести у српском и европском роману XX века" у саставу:

1. Проф. др Михајло Пантић, редовни професор, Српска књижевност, изабран у звање 25. новембра 2009. Филолошки факултет, Универзитет у Београду
2. Проф. др Биљана Дојчиновић, редовна професорка, Катедра за општу књижевност и теорију књижевности, изабрана у звање, Филолошки факултет, Универзитет у Београду
3. Проф. др Новица Милић, редовни професор, Катедра за литературу и комуникације, изабран у звање, Факултет за медије и комуникације, Универзитет Сингидунум

4. Проф. др Горана Раичевић, редовни професор, Српска књижевност, изабрана у звање, Филозофски факултет Нови Садлошки

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Лични подаци

Кандидаткиња је рођена у Београду 11. марта 1981. године. Основну школу и гимназију завршила је у Београду. Дипломирала је на Филолошком факултету Универзитета у Београду, на Катедри за општу књижевност и теорију књижевности. На истој катедри стекла је звање „дипломирани филолог опште књижевности и теорије књижевности – мастер" одбранивши мастер тезу „Концепт постајања код Франца Кафке / Мислити као *женски отеловљени субјект*".

Образовање

Основна школа: „Душко Радовић”, Нови Београд

Средња школа: Десета гимназија „Михајло Пупин”, Нови Београд

Основне студије: Филолошки факултет Универзитета у Београду, Катедра за општу књижевност и теорију књижевности

Мастер студије: Филолошки факултет Универзитета у Београду, Катедра за општу књижевност и теорију књижевности

Стипендије
(за научни рад и преводилаштво)

Професионални развој (сажета верзија)

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. Савовић, Бојана, „Дијалог са женским драмским писмом”, *Књиженство, часопис за студије књижевности рода и културе*, број 5, 2015.

2. Савовић, Бојана, „Истрага себе у случају Мерсо”, *Поља, часопис за књижевност и теорију*, број 497, Нови Сад, јануар−фебруар 2016.

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА
НАПОМЕНА:

За ментора је предложен проф. др Михајло Пантић, редовни професор Филолошког факултета у Београду, Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима.

Радови проф. др Михајла Пантића који се односе на научну област Српска књижевност:

1. *Искушења сажетости* (критичка панорама кратких прозних облика у млађој српској књижевности), Матица српска, Нови Сад, 1984, стр. 144;
2. *Александријски синдром* (есеји и критике из савремене српске и хрватске прозе), Просвета, Београд, 1987, стр. 249;
3. *Александријски синдром 2* (огледи и критике о савременој српској прози), СКЗ, Београд, 1994, стр. 232;
4. *Александријски синдром 3* (огледи и критике о савременој српској прози), Матица српска, Нови Сад, 1998, стр. 260;
5. *Модернистичко приповедање* (српска и хрватска приповетка/новела 1918–1930), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2000, стр. 352;
6. *Александријски синдром 4* (огледи и критике о савременој српској прози), Просвета, Београд, 2003, стр. 207;
7. *Киш* (студија, четврто, прегледано и проширено издање), Браничево, Пожаревац, 2007, стр. 171;
8. *Неизгубљено време* (огледи), Службени гласник, Београд, 2009, стр. 227;
9. *Основи српског приповедања*, Завод за уџбенике, Београд, 2015, стр 269.

Проф. др Михајло Пантић се у оквиру свог научног рада бави и српском приповедном традицијом и савременом српском прозом и есејистиком, о чему сведочи његова научна и критичарска библиографија. Са осведоченим искуством у изради мастер, магистарских и докторских радова, и као ментор и као члан комисија, проф. др Михајло Пантић у потпуности је подобан да буде ментор у изради докторске дисертације „Метафора болести у српском и европском роману XX века" мастера Бојане Савовић.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ:

ОЦЕНА:

1. формулације назива тезе:

Комисија закључује да је радни назив тезе „Метафора болести у српском и европском

роману XX века” прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. предмета (проблема) истраживања:

Предмет научног истраживања у тези чији је радни наслов „Метафора болести у српском и европском роману XX века” јесте компаративна анализа разлика и уочавање сличности у начину на који се болести као теми приступа у одабраним репрезентативним делима српске и европске књижевности XX века. Реч је о следећим романима: Вирџинија Вулф *Излет на пучину* (1915), Томас Ман *Чаробни брег* (1924), Милица Јанковић *Мутна и крвава* (1932), Владан Десница *Прођећа Ивана Галеба* (1957), Светислав Басара *Успон и пад Паркинсонове болести* (2006) и Дон ДеЛило *Падач* (2007).

У првом, уводном поглављу тезе биће дат приказ начина на који се о *болести* писало у књижевности XIX века, у епохи романтизма и реализма, уз неколико примера болести, које ће бити одређене као *симптоматичне*, а реч је о *болести века* (mal du siècle) и *светском болу* (Weltschmerz), као и *друштвеним болестима* (како их је у предговору *Људској комедији* назвао Оноре де Балзак). Без обзира на разлику у погледу начина на који се теми болести приступало у епохама романтизма и реализма, као и тога шта се под *појмом* болести подразумевало, заједничко остаје то да се болест *писала*, односно, да се о њој питао пре свега *језик*. Меланхолија, као и настојања да се са брижљивошћу једног научника приступи анализи друштва и о њему изведу *закључци* нису изједначени с оним што *меланхолија* и *друштвена болест* постају у језику књижевног дела, када су *написане*. С тим у вези, прво поглавље тезе отвориће врата питању *језика* и питању *жеље* као перспектива унутар којих би ваљало анализирати проблем болести у књижевном делу.

Наредна поглавља биће посвећена анализи начина на који је болест *написана* у горенаведеним, изабраним делима. У сваком од њих болест је другачија, од *амбиваленте болести*, како ју је назвала проф. др Биљана Дојчиновић, од које је боловала Рејчел Винрејс (*Излет на пучину*), преко пулмолошких болести у Бергхофу (*Чаробни брег*), трајне непокретности Емилије Папрат (*Мутна и крвава*) и стања у којем је Иван Галеб, а у којем болест води на саму границу са смрћу (*Прођећа Ивана Галеба*), до изазовне Паркинсонове болести која се „преноси читањем” али је и „ствар слободног избора” (*Успон и пад Паркинсонове болести*) и болести као стања у којем се налази савремено друштво (*Падач*). Разлика између болести у наведеним романима подразумева разлику између многобројних питања која болест у датом роману отвара и кроз која се, као *појам*, (језички) сасвим разлаже.

Када се о болести пита медицина, она пита се о оном што болест *јесте*. Први корак у

дијагностификовању болести представља препознавање болести као нечег што *није* здравље, што се из њега издваја или се од ње разликује. Иза успостављања радикалног раскида са здрављем, болест се дефинише, односно, препознаје или као она која већ постоји, која је уписана у логоцентрични текст медицине, односно има своје место у класификацији коју је медицина извела, или као болест која је управо настала и која, као таква, личи на неку сродну, већ постојећу и од ње у исто време одступа. Задатак који медицина поставља испред себе јесте поновно задобијање или освајање здравља. Тај се задатак остварује на крају пута који се назива лечењем, под условом да оно буде успешно. Књижевност се, за разлику од медицине, о болести пита на сасвим посебан, јединствен начин. Када појам болести уђе у језик књижевног дела, оно што се може уочити – *прочитати* − јесте пуцање, (незаустављива) разградња тог појма и у њој или кроз њу (разградњу) развијање (безброј) потенцијалних *линија значења*. Постајући питањем (књижевног) језика, постајући *језичким догађајем*, болест се неодвојиво везује за *идеју здравља*.

После поглавља у којима ће компаративним методом бити утврђене сличности и разлике у погледу питања која болест као тема у наведеним делима отвара (нека од њих су: болест и образовни процес, однос између болести као фактографије и болести као фикције, болест и проблем заборава, болест и име болести, болест и проблем идентитета и сл.), посебна поглавља биће посвећена анализи књижевне идеје болест из перспективе идеја Жила Делеза, Фридриха Ничеа и Мартина Хајдегера, са циљем да се покаже како и сличности и разлике до којих се компаративном методом буде дошло воде до идеје болести као незакочене, несуспендоване *жеље*, *ризома* (Ж. Делез), до болести која престаје да буде *појам*, односно, *истрошена*, *окоштала метафора*, већ сваки пут, у сваком новом делу, постаје *метафора из интуиције*, која је *индивидуална* и измиче свакој *класификацији* (Ф. Ниче), односно, до болести која постаје *догађај*, *откриће*, *сусрет с бићем*, с оним *Ништа* (М, Хајдегер). Свако од наведених становишта водиће до *књижевне идеје болести* као својеврсног *језичког здравља*.

Тумачења дела у којима се болест анализира преко појма болести како га дефинише медицина не узимају у обзир *језичко здравље болести* као *књижевне идеје*. На погребу Милице Јанковић Исидора Секулић је рекла да је Милица, упркос болести од које је боловала, писала „добру, здраву" књижевност. То како је Милица *писала болест* резултирало је *здрављем* као вредношћу дела. Делез говори о задатку филозофије, а тај би задатак могао бити и задатком књижевне теорије, а односи се на креирање, стварање увек нових појмова или враћање старих у „игру на новој сцени". „Величина једне филозофије", каже Делез, „оцењује се природом догађаја на које нас позивају њени појмови, или чије нам ослобађање омогућују". Појам здравља могао би тако постати један рекреиран појам, који би се дао довести у

компаративни однос са идејом игре као естетске форме, како су је видели Јохан Хуизинга и Роже Кајоа.

Игра је, каже Хуизинга у књизи *Homo ludens*, вољна активност, изузета из оног што називамо „реалним" животом, одиграва се унутар одређених просторно-временских координата и у складу је са правилима која су слободно утврђена, али су обавезујућа; она, такође, има циљ у самој себи и изазива јединствена осећања напетости, неизвесности и среће. Хуизинга пише о односу у којем стоје песништво и игра, и каже да дефиниција игре може да послужи и као дефиниција песништва самог. Следећи идеју Исидоре Секулић, за дело које има *књижевну вредност* можемо рећи да је *здраво*. *Идеја игре*, како је дефинише Хуизинга, и *идеја здравља*, коју препознајемо у речима Исидоре Секулић, додирују се, али тако да после сусрета крећу у различитим правцима. Тачка сусрета (питање неизвесности исхода сваке игре, па и књижевне), као и разлози због којих се ове идеје између себе разликују биће предмет анализе засебног поглавља тезе, које ће представљати и њен завршни део. До завршног дела тезе хипотеза да у књижевном делу бинарна релација болест – здравље не функционише, већ да је *здравље* начин на који *метафора болести* постоји у делу − биће доказивана, да би у завршном делу тезе *идеја здравља* (као вредносног суда) поредбеним односом са *идејом игре* показала своју неопходност, а самим тим и снагу да о књижевном делу каже нешто *важно*.

На основу реченог, Комисија закључује да је предложени предмет истраживања својом сложеношћу, актуелношћу и значајем вредан израде докторске дисертације.

3. Библиографија прелиминарних истраживања

Примарна литература:

Басара, Светислав *Успон и пад Паркинсонове болести*, Дерета, Београд, 2011.

Вулф, Вирџинија *Излет на пучину*, Службени гласник, Београд, 2013.

ДеЛило, *Дон Падач*, Геопоетика, Београд, 2009.

Десница, Владан *Пролећа Ивана Галеба*, Нолит, Београд, 1982.

Јанковић, Милица *Мутна и крвава*, Службени гласник, Београд, 2012.

Ман, Томас *Чаробни брег*, Новости, Београд, 2006.

Секундарна литература:

Барт, Ролан *Задовољство у тексту & Варијације о писму*, Службени гласник, Београд, 2010.

Бахтин, Михаил *О роману*, Нолит, Београд, 1989.

Бергсон, Анри *Материја и памћење*, Федон, Београд, 2013.

Белси, Кетрин *Постструктурализам*, Службени гласник, Београд, 2010.

Braidotti, Rosi *Nomadic subjects: embodiment and sexual difference in contemporary feminist theory*, Columbia University Press, New York, 1994.

Braidotti, Rosi *Metamorphoses: towards a materialist theory of becoming*, Polity Press in association with Blackwell Publishers Ltd., 2002.

Гадамер, Ханс-Георг *Почетак филозофије*, Федон, Београд, 2007.

Градац, часопис за књижевност, уметност и културу, број 152−153, година 30, двоброј приредио Новица Милић, Дом културе Чачак и Уметничко друштво Градац, 2004.

De Man, Paul "Semiology and Rhetoric", *Allegories of Reading: Figural Language in Rousseau, Nietzsche, Rilke, and Proust*, New Haven: Yale University Press, 1979.

De Man, Paul "Anthropomorphism and Trope in Lyric", *The Rhetoric of Romanticism*, New York: Columbia University Press, 1984.

Делез, Жил и Гатари, Феликс *Анти-Едип*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци; Нови Сад, 1990.

Делез, Жил *Разлика и понављање*, Федон, Београд, 2009.

Делез, Жил и Парне, Клер *Дијалози*, Федон, Београд, 2009.

Делез, Жил и Гатари, Феликс *Шта је филозофија?*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци; Нови Сад, 1995.

Делез, Жил и Гатари, Феликс *Кафка*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци; Нови Сад, 1998.

Делез, Жил *Покретне слике*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци; Нови Сад, 1998.

Делез, Жил *Хладно и окрутно* / *Представљање Захер-Мазоха*, Федон, Београд, 2015.

Делез, Жил *Спиноза и проблем израза*, Федон, Београд, 2014.

Делез, Жил *Кантова критичка филозофија*, Федон, Београд, 2015.

Derrida, Jacques *De la grammatologie*, Paris, Les Edition de Minuit, 1967.

Дојчиновић-Нешић, Биљана *Градови, собе, портрети*, Књижевно друштво Свети Сава, Београд, 2006.

Дојчиновић, Биљана *Право сунца – другачији модернизми*, Академска књига, Нови Сад,

2015.

Дојчиновић, Биљана *Сусрети у тами*, Службени гласник, Београд, 2008.

Жижек, Славој *Органи без тела / О Делезу и последицама*, Центар за медије и комуникације, Београд, 2012.

Иглтон, Тери *Књижевна теорија*, СНЛ, Загреб, 1987.

Јањион, Марија *Романтизам, револуција, марксизам*, Нолит, Беогрда, 1976.

Јасперс, Карл *Светска историја филозофије*, Федон, Београд, 2008.

Кајоа, Роже *Игре и људи*, Нолит, Београд, 1979.

Калер, Џонатан *Теорија књижевности*, Службени гласник, Београд, 2009.

Квас, Корнелије *Истина и поетика*, Академска књига, Нови Сад, 2011.

Костић, Александра *Парадокс фикције*, приредила Александра Костић, Федон, Београд, 2013.

Лешић, Зденко *Нова читања / Постструктуралистичка читанка*, Buybook, Сарајево, 2003.

Лиотар, Жан-Франсоа *Раскол*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци; Нови Сад, 1991.

Macey, David *Dictionary of Critical Theory*, Penguin Books, 2001.

Милић, Новица *Предавања о читању*, Народна књига / Алфа, Београд, 2000.

Милић, Новица *A, B, C, dekonstrukcije*, Народна књига / Алфа, Београд, 1997.

Милић, Новица *Случај Ниче*, Београд, 1997.

Милић, Новица *Песништа*, Ков, Вршац, 2001.

Милић, Новица *Гозбе*, Службени гласник, Београд, 2009.

Ниче, Фридрих *Воља за моћ*, Просвета, Београд, 1976.

Ниче, Фридрих *Тако је говорио Заратустра*, Новости, Београд, 2005.

Ниче, Фридрих *Рођење трагедије*, Дерета, Беогрда, 2001.

Ниче, Фридрих *О користи и штети историје за живот*, Графос, Београд, 1982.

Ниче, Фридрих *Књига о филозофу*, Графос, Београд, 1984.

Норис, Кристофер *Деконструкција: крај метафизике и ново мишљење – од Ничеа до Дериде,* Нолит, Београд 1990.

Пантић, Михајло *Модернистичко приповедање* (српска и хрватска приповетка/новела 1918–1930), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2000.

Радовић, Миодраг *Књижевна реторика*, приредио Миодраг Радовић, Службени гласник, Београд, 2008.

Сонтаг, Сузан *Болест као метафора*, Београд, Рад, 1983.

Требјешанин, Жарко *Лексикон психоанализе*, Завод за уџбенике, Београд, 2012.
Felman, Shoshana *Writing and Madness*, Cornell University Press, New York, 1985.
Фуко, Мишел *Археологија знања*, Плато, Београд, 1998.
Фуко, Мишел *Надзирати и кажњавати*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци; Нови Сад, 1997.
Фуко, Мишел *Моћ/знање*, Mediterran, Нови Сад, 2012.
Фуко, Мишел *Историја лудила у доба класицизма*, Mediterran, Нови Сад, 2013.
Фуко, Мишел *Рађање клинике*, Mediterran, Нови Сад, 2009.
Хајдегер, Мартин *Битак и време*, Службени гласник, Београд, 2007.
Хајдегер, Мартин *Онтологија, херменеутика, фактичност*, Академска књига, Нови Сад, 2007.
Хајдегер, Мартин *На путу ка језику*, Федон, Београд, 2007.
Хајдегер, Мартин *Мишљење и певање*, Нолит, Београд, 1982.
Хајдегер, Мартин *Шумски путеви*, Плато, Београд, 2000.
Halliwell, Stephen *Aristotle's poetics*, The University of North Carolina Press Chapel Hill,1986.
Huizinga, Johan *Homo Ludens*, London, Routledge& Kegan Paul, 1980.
Шефер, Жан-Мари *Зашто фикција?*, Светови, Нови Сад, 2001.
Showalter, Elaine *The Female Malady / Women, Madness, and English Culture*, 1830 −1980, Penguin Books, 1985.

4. циљеви истраживања

Циљ истраживања у оквиру тезе „Метафора болести у српском и европском роману XX века" јесте двоструk. С једне стране, биће важно показати да је болест у књижевном делу *метафора* која је *индивидуална* и измиче свакој *класификацији*, и битно се разликује од *појма болести*, да би се, у вези с тим, указало на херменеутичку изазовност коју захтева писање о болести као теми у књижевности. Болест као *језички догађај* показаће тако своју неодвојивост од *идеје здравља* (у језику), која би, кроз брижљиво изведену аргументацију, требало да покаже капацитет да буде *вредносна категорија*. С друге стране, компаративним тумачењем одабраних дела из српске и европске књижевности дела која припадају српској књижевности показаће да се на врло жив, јединствен начин уписују у европску књижевност, чувајући посебност и самосвојност. Успостављање дијалошког односа наше са европском књижевношћу, из перспективе културе која се истовремено осећа и *делом* и *периферијом*

европске културе, чини се врло важним.

5. очекивани резултати

Резултат истраживања требало би да буде студија која ће на херменеутичким, књижевноисторијским и књижевнотеоријским основама дати увид у комплексност романескне теме болести у српској и европској књижевности.

6. план рада

У првој фази рада пажња ће бити усмерена на анализу приступа теми болести у XIX веку, на примеру неколико репрезентативних дела, појмова и перспектива. Затим, после уводног, тематског дела рада прећи ће се на другу фазу, која ће подразумевати тумачење сваког од одабраних дела посебно, како би се анализирала питања која болест као тема у конкретном делу отвара. Осветљавање интертекстуалних веза које међу одабраним романима постоје чиниће трећу фазу рада. У четвртој фази закључци до којих се буде дошло кроз претходну анализу биће доведени у везу с идејама Жила Делеза, Фридриха Ничеа и Мартина Хајдегера. У тој ће фази посебно место имати тумачење Платоновог и Аристотеловог односа према песничком језику, као и анализа Аристотелове дефиниције метафоре. У последњој, петој фази рада *метафора болести* и *идеја здравља* биће доведене у везу с *игром* као *естетском формом*, како је виде Јохан Хуизинга и Роже Кајоа.

7. методе истраживања

Методе истраживања примењене у докторском раду мастера Бојане Савовић подразумевају дијахронијски и синхронијски приступ теми болести у романима српске и светске књижевности, успостављање интертекстуалних веза између одабраних дела која тематизују болест и позивање на теоријске претпоставке на увиде до којих се дошло компаративним методом, са циљем провере њихове ваљаности и примењивости.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ КАНДИДАТА: Мастер Бојана Савовић

НАПОМЕНА: Кликните да бисте почели унос текста.

На основу наведених података о кандидату, Комисија закључује да је мастер Бојана Савовић подобна за израду докторске дисертације „Метафора болести у српском и европском

роману XX века”.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области Српска књижевност.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија потврђује да је проф. др Михајло Пантић подобан за ментора предложене докторске дисертације.

Сагласно свему реченом, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата мастер Бојане Савовић за израду предложене теме докторске дисертације „Метафора болести у српском и европском роману XX века”, а да се за ментора именује др Михајло Пантић, редовни професор Филолошког факултета у Београду, Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима.

Проф. др Михајло Пантић, редовни професор

Проф. др Биљана Дојчиновић, редовни професор

Проф. др Новица Милић, редовни професор

Проф. др Горана Раичевић, редовни професор